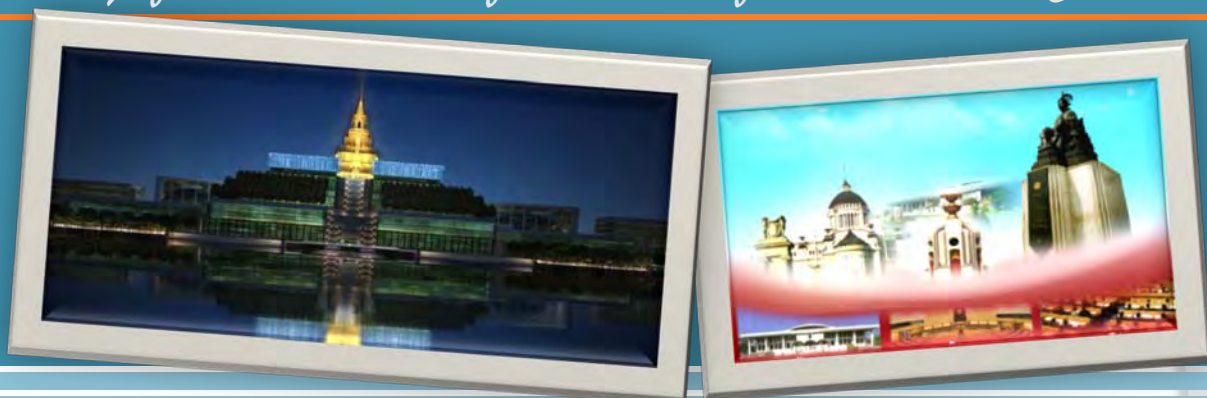

บทสรุปรายงานวิจัย สำหรับสมาชิกรัฐสภา และกรรมาธิการ

Summary of Research Studies for Members of Parliament and Committees

พฤศจิกายน ๒๕๕๕

- ↳ แนวทางปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง
- ↳ การปรับโครงสร้างสาขาการขนส่งทางรถไฟของประเทศ
- ↳ การพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับการตัดแยกขยะในครัวเรือนของชุมชนเขตพื้นที่ตำบลศาลายา
- ↳ โครงการศึกษา แนวทาง มาตรการ และข้อเสนอแนะทางกฎหมาย เพื่อใช้กำกับธุรกิจสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในประเทศไทย
- ↳ การปรับตัวของเกษตรกรรวมทั้งเกษตรกรที่เกี่ยวกับการบรรเทาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

“วิจัยก้าวหน้า รัฐสภาก้าวไกล”

จัดทำโดย

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๗-๘

สามารถเรียกดูเอกสารได้ที่
http://library2.parliament.go.th/ejournal/e_ra.html

การเผยแพร่ความรู้ด้านงานวิจัยและพัฒนาของ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สามารถเข้าถึงได้ ๔ ช่องทาง ดังนี้

๑. บทสรุปรายงานวิจัยสำหรับสมาชิกรัฐสภาและกรรมการ เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ได้ที่เว็บไซต์สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (http://library2.parliament.go.th/ejournal/e_ra.html)

๒. เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นวารสารอิเล็กทรอนิกส์รายเดือน (e-journal) เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ได้ที่เว็บไซต์สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (http://library2.parliament.go.th/ejournal/e_rdnews.html)

๓. รายงานวิจัยฉบับเต็ม (full text) ที่ได้รับทุนสนับสนุน หรือจัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ได้ที่เว็บไซต์สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (http://library2.parliament.go.th/ebook/e_research.html)

๔. บทสรุปรายงานวิจัย สามารถรับฟังได้ในรายการวิจัยก้าวไกล ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา คลื่น ๘๗.๕ เมกะเฮิรตซ์ เป็นประจำทุกวันเสาร์ เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทหน้าที่หลักในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยมอบหมายความรับผิดชอบให้กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการปฏิบัติหน้าที่ด้านการศึกษาวิจัย และการเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและสาธารณชน จากบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้พิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม มานำเสนอในรูปแบบของจุลสาร ทั้งนี้ เพื่อให้ผลงานที่ได้มีการวิจัยไว้แล้ว ถูกนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ที่จะเกิดเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการด้านต่างๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาร่างกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการพิจารณาสืบสวนสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบทบาทในแต่ละด้านจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลอ้างอิงประกอบการพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ อันจะส่งผลสำคัญต่อการตัดสินใจในการทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และป้องกันข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นได้ต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา จึงได้จัดทำเอกสารบทสรุปรายงานวิจัยขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาสนับสนุนการปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกรัฐสภา คณะกรรมการ ตลอดจนบุคลากรในวงงานรัฐสภา รวมถึงผู้สนใจทั่วไป โดยจัดทำและสรุปไว้ในรูปแบบของบทสรุปรายงานวิจัยที่มีความกระชับและชัดเจน เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาไปปรับใช้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติต่อไป

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
พฤศจิกายน ๒๕๕๕

แนวทางปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง

วิจัยโดย...ณรงค์เดช สรุโฆษิต

เรียบเรียงโดย...ฐากร จุลินทร วิทยากรชำนาญการพิเศษ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้จำแนกการสิ้นสุดลงของพรรคการเมืองออกเป็น ๓ ลักษณะอันได้แก่ (๑) การสิ้นสุดสภาพพรรคการเมือง ซึ่งเป็นกรณีที่พรรคการเมืองมิได้ดำเนินการตามเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำรงสถานะพรรคการเมือง เช่น การไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งติดต่อกันหรือเป็นเวลาแปดปีติดต่อกัน เป็นต้น (๒) การเลิกพรรคการเมือง ซึ่งเป็นกรณีที่มีเหตุต้องเลิกพรรคตามข้อบังคับพรรคการเมืองหรือมีการควมรวมพรรคการเมือง และ (๓) การยุบพรรคการเมือง ซึ่งโดยหลักจะเป็นกรณีที่พรรคการเมืองกระทำความผิดกฎหมายร้ายแรงเช่น กระทำการล้มล้างการปกครองหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อประชาธิปไตย จึงจำเป็นต้องศึกษาในเบื้องต้นว่า หลักเกณฑ์การยุบพรรคและการสิ้นสุดสภาพพรรคการเมือง ทั้งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและในกฎหมายพรรคการเมือง และที่เป็นผลจากการตีความโดยศาลรัฐธรรมนูญเป็นหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพัฒนาพรรคการเมืองไทยหรือไม่ และเป็นหลักเกณฑ์ที่ละเมิดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนหรือไม่

ระเบียบวิธีวิจัยของรายงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเอกสารทางนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การพัฒนาการเมืองไทย และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพทางการเมือง โดยอาศัยการเปรียบเทียบกฎหมายและการวิเคราะห์กฎหมายในเชิงสังคมวิทยา ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์บทบัญญัติแห่งกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีการวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและการประชุมกลุ่มย่อยอีกด้วย

จากผลการศึกษา สามารถสรุปสภาพปัญหาการยุบพรรคการเมืองได้เป็น ๓ กลุ่มปัญหา ดังนี้

ปัญหากลุ่มที่ ๑ ปัญหาการยุบพรรคการเมืองนำมาซึ่งปัญหาในระบบพรรคการเมืองและการเมืองไทย โดยเป็นการลดทอนความหลากหลายทางการเมือง (Political Pluralism) และเป็นการลดโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อีกทั้งเป็นการทำลายตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างรัฐกับประชาชน (Political Linkage) อันเป็นหน้าที่สำคัญของพรรคการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการยุบพรรคการเมืองที่มีสมาชิกพรรคเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งกำลังทำหน้าที่ตัวกลางเชื่อมระหว่างรัฐกับประชาชน ในประการต่อมาเป็นการทำลายโอกาสที่พรรคการเมืองไทยจะพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันในระบบการเมือง นอกจากนี้เป็นชนวนบ่มเพาะปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยในระยะที่ผ่านมาให้ลุกลามบานปลายยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้มีอำนาจทางการเมืองไทยทุกฝ่ายต่างพยายามใช้กลไกการยุบพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือกำจัดศัตรูคู่แข่งทางการเมือง โดยอาศัยช่องทางที่กฎหมายไทยกำหนดเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองไว้อย่างกว้างขวางมาก

ปัญหากลุ่มที่ ๒ ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคี โดยเหตุยุบและสิ้นสุดสภาพพรรคการเมือง มีปัญหาในเชิงหลักการดังนี้ ปัญหาในเชิงหลักการ ได้แก่ (๑) เหตุแห่งการสิ้นสุดสภาพพรรคการเมือง เช่น เหตุที่ไม่สามารถดำเนินการจัดหาสมาชิกได้ไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ คน กระจายไปในทุกภาค และจัดตั้งสาขาพรรคในทุกภาค ๔ ภาค ๔ สาขา ภายในเวลาหนึ่ง

ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นต้น (๒) เหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง เช่น เหตุที่ไม่ยื่นรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และการไม่ยื่นรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมือง หรือยื่นรายงานที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง หรือใช้จ่ายเงินที่ได้รับสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นต้น ส่วนเหตุยุบพรรคการเมืองเพราะสมาชิกหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมนั้น แม้เป็นกรณีที่บัญญัติไว้โดยตรงในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสองก็ตาม แต่ผู้วิจัยก็เห็นว่า เป็นหลักการที่ไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมหรือหลักนิติรัฐ และหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ จึงจัดไว้ในกลุ่มที่มีปัญหาในเชิงหลักการนี้ด้วย ทั้งนี้จากการศึกษา ได้พบว่ามีปัญหาการใช้และการตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยถ้อยคำที่บัญญัติเป็นกฎหมายในกลุ่มปัญหานี้มีลักษณะกว้างขวาง ไม่เฉพาะเจาะจง จึงเคยเกิดการตีความแบบขยายความ ส่งผลให้หลายฝ่ายโดยเฉพาะนักวิชาการเห็นว่า เป็นการตีความที่ไม่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ หลักการตีความรัฐธรรมนูญและขัดกับหลักตรรกะ รวมทั้งเป็นการลดทอนสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีของไทยเป็นภาคี

ปัญหากลุ่มที่ ๓ เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและยุบพรรคการเมือง โดยเป็นการขาดมาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมพรรคการเมือง หรือการไม่นำมาตรการที่มีอยู่แล้วมาใช้บังคับรัฐธรรมนูญและกฎหมายพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันได้กำหนดมาตรการอื่น ๆ นอกเหนือจากการยุบพรรคการเมือง อาทิ การสั่งห้ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองเป็นอันยกเลิกไป การสั่งการให้พรรคการเมืองหรือบุคคลใด ๆ เลิกการกระทำเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยวิถีทางนอกรัฐธรรมนูญ ฯลฯ แต่ที่ผ่านมามีการผู้บังคับใช้กฎหมายกลับมิได้พิจารณาปรับใช้มาตรการดังกล่าวแทนการยุบพรรคการเมือง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ควรให้มีมาตรการเฉพาะหน้า โดยให้มีการตีความและใช้บังคับกฎหมายให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในเบื้องต้น สำหรับมาตรการระยะยาว เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วยการยกเลิกความในมาตรา ๒๓๗ วรรคสองแห่งรัฐธรรมนูญสำหรับการยุบพรรคการเมืองเพราะผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในนามของพรรคกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง และการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ เช่น การเสนอคำร้องให้ยุบพรรคการเมือง เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มิใช่เป็นการใช้อำนาจร่วมของคณะกรรมการการเลือกตั้งกับนายทะเบียน เป็นต้น ทั้งนี้ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาสำหรับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์เดช สรุโฆษิต. (๒๕๕๔). **แนวทางปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง**. รายงานวิจัย.

กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

การปรับโครงสร้างสาขาการขนส่งทางรถไฟของประเทศ

วิจัยโดย...ดร.ณรงค์ ป้อมหลักทอง และคณะ

เรียบเรียงโดย...ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์ วิทยากรชำนาญการ

ปัญหาด้านรูปแบบการชดเชยผลการขาดทุนจากการให้บริการสาธารณะในลักษณะเหมาจ่ายแก่การรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ได้สร้างความไม่ชัดเจนในประเด็นของความรับผิดชอบตามผลงาน (Accountability) โดยภาครัฐไม่อาจแน่ใจได้ว่าขนาดของการขาดทุนที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากพันธะการให้บริการสาธารณะ หรือจากการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพ อีกทั้งการชดเชยที่ค่อนข้างล่าช้า ทำให้บั่นทอนสถานภาพทางการเงินของ รฟท. มาโดยลำดับ เมื่อขาดเงินทุนสำหรับการพัฒนาบริการเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น ไม่อาจกระทำได้อย่างคล่องตัว ทำให้การบริการขาดความแน่นอน (Reliability) ผู้ประกอบการจึงหันไปใช้รถบรรทุกมากขึ้น ส่งผลต่อต้นทุนโลจิสติกส์ และศักยภาพการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีโลก

งานวิจัยเรื่องดังกล่าว จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างสาขาการขนส่งทั้งระบบ ซึ่งจะทำให้การบริหารทรัพยากรของภาครัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเปิดโอกาสให้เกิดการแข่งขันกันระหว่างตลาดภายในประเทศ รวมทั้งทำให้ผู้ใช้บริการได้รับบริการที่ดีขึ้น ตลอดจนเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการของไทยสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ โดยผลของการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

๑) การปรับโครงสร้างการกำกับดูแลสาขาการขนส่งทางรถไฟคือ การแบ่งแยกโครงสร้างพื้นฐานออกจากการให้บริการ ดังนั้น การปรับปรุงการกำกับดูแลจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎระเบียบ และปรับโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสม ซึ่งในปัจจุบันการกำกับดูแลสาขาการขนส่งทางรถไฟ อยู่ในอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมได้มอบอำนาจให้ รฟท. ออกระเบียบและข้อบังคับภายใต้พระราชบัญญัติการจัดวางรถไฟและทางหลวง พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยที่ รฟท. เป็นผู้ประกอบการรายเดียวและเป็นผู้กำกับดูแล ทำให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนและร่วมประกอบกิจการได้ยาก ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงกฎระเบียบ โดยการยกร่างพระราชบัญญัติบริหารการขนส่ง พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เพื่อแยกการทำหน้าที่ออกจากกัน ผลักดันการจัดตั้งกรมการรถไฟ ทำหน้าที่การบริหารงานด้านนโยบายและกำกับดูแลด้านความปลอดภัยและด้านเศรษฐกิจ

๒) บทบาทภาครัฐในสาขาการขนส่งทางรถไฟ ควรมีการคำนึงถึงการกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อผลักดันการพัฒนาระบบการขนส่งทางรถไฟอย่างเป็นรูปธรรม โดยภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานโดยตรง และควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมลงทุนในกิจการขนส่งทางรถไฟ โดยการกำหนดรูปแบบการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้แก่ภาคเอกชน

๓) การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในสาขาการขนส่งทางรถไฟ ซึ่งแผนการให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในกิจการรถไฟสามารถกระทำได้หลายรูปแบบขึ้นกับประเภทของภารกิจและสภาพตลาด โดยเอกชนอาจมีบทบาทในเรื่องการให้บริการรถจักรและล้อเลื่อน การให้บริการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า ในขณะที่ภาครัฐคงจำเป็นต้องรับภาระด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพราะต้องใช้งบลงทุนสูงมาก และไม่สามารถดำเนินการให้คืนทุนได้ภายในระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งประเด็นที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติมคือ เอกชนควรเป็นผู้แบกรับความ

เสี่ยงเชิงพาณิชย์เองหรือไม่ ถ้ารัฐเห็นว่าความไม่แน่นอนของการสร้างรายได้มีสูง และอาจไปลดทอนแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของเอกชน รัฐอาจจำเป็นต้องรับภาระความเสี่ยงเชิงพาณิชย์ด้วยตัวเอง

๔) การพิจารณาความเสี่ยงของการปรับโครงสร้างสาขาการขนส่งทางรถไฟ ภาครัฐจะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้แนวทางการปรับโครงสร้างไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ (๑) ความเสี่ยงด้านสินทรัพย์ที่ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของสินทรัพย์เพื่อชำระหนี้ภาระบานาญตามที่วางแผนไว้ได้ (๒) ความเสี่ยงด้านหนี้สิน โดย รฟท. ยังคงมีภาระหนี้สินอยู่ ซึ่งอาจลดโอกาสและความสามารถในการลงทุนในโครงการใหม่ ๆ และลดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนภายนอก (๓) ความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการ อาจเกิดปัญหาการจัดตั้งกรมการรถไฟ และความเสี่ยงในการสรรหาบุคลากรที่เหมาะสมกับองค์กร (๔) ความเสี่ยงด้านกำลังคน อาจมีความเสี่ยงจากการขาดแคลนกำลังคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานขับรถซึ่งเป็นฝ่ายปฏิบัติการ หรือการโอนย้ายบุคลากรของ รฟท. ไปสังกัดกรมการรถไฟ

ผลการศึกษาวិจัยเรื่อง การปรับโครงสร้างสาขาการขนส่งทางรถไฟของประเทศ เป็นการศึกษาเพื่อต้องการสร้างความสามารถการแข่งขันทางการขนส่งของรถไฟกับการขนส่งรูปแบบอื่น ดังนั้น ผลการวิจัยเรื่องดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการการคมนาคมที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการรถไฟแห่งประเทศไทย ในการพัฒนาระบบการขนส่งทางรถไฟ และคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ของประเทศ เพื่อเป็นการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์ ป้อมหลักทอง และคณะ. (๒๕๕๓). การปรับโครงสร้างสาขาการขนส่งทางรถไฟของประเทศ.

รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ).

การพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับการคัดแยกขยะ ในครัวเรือนของชุมชนเขตพื้นที่ตำบลศาลายา

วิจัยโดย...ญาณัญญาศิริภักดิ์ธาดา

เรียบเรียงโดย...วิมลลักษณ์ ศานติธรรม วิทยากรชำนาญการ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับการคัดแยกขยะในครัวเรือนของชุมชนเขตพื้นที่ตำบลศาลายา มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหากระบวนการเก็บและคัดแยกขยะของผู้ประกอบการสามล้อผู้รับซื้อขยะรายย่อยและครัวเรือนว่ามีแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และความตระหนักรู้ในความเสี่ยงต่อความเป็นพิษ สุขภาพอนามัยของคนในชุมชน ตามมิติของสำนักงานวิเคราะห์ผลกระทบของสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Analysis : EIA) พร้อมกับตรวจสอบความสามารถของสื่อหรือเทคโนโลยีที่ผลิตขึ้นมาให้ความรู้แก่คนในชุมชนมากน้อยเพียงใด และเพื่อวัดผลกระทบของการคัดแยกเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับขยะประเภทนำกลับมารีไซเคิลได้ใหม่เชิงธุรกิจของผู้ประกอบการสามล้อผู้รับซื้อขยะรายย่อยและครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นสมาชิกของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม จำนวน ๒๐๐ คน การศึกษาคั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมด วิเคราะห์โดยโปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า หลังจกามีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ ความเข้าใจ และการรับรู้ของประชาชนมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้นในการคัดแยกขยะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและการตระหนักถึงพิษภัยจากขยะบางประเภท การคัดแยกขยะสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวดียิ่งขึ้นจากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ช่วยลดโลกร้อน และการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ การเข้ามารณรงค์จากทุกภาคส่วนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ทำให้รู้จักการประมาณตนเอง ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีความยินดีที่ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเพื่อสิ่งแวดล้อม มีรายได้ในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น การคัดแยกขยะสามารถทำได้ทุกวัย ทุกอาชีพ เป็นงานที่ประชาชนมีความถนัดและมีใจรักในสิ่งที่ทำให้เวลาวางเป็นประโยชน์ การคัดแยกทำให้มีความประหยัดอย่างสมเหตุสมผล ความรู้ในการคัดแยกที่ดี ทำให้สุขภาวะดีขึ้น ปัจจัยเสี่ยงลดน้อยลง โดยสื่อที่มีความเหมาะสมคือสื่อ VCD รณรงค์การคัดแยกขยะเพราะสามารถดึงดูดความสนใจดีกว่าและสื่อโปสเตอร์ที่แสดงภาพและราคาของขยะที่รีไซเคิลได้ เนื่องจากสะดวก ง่ายต่อการใช้งาน ในช่วง ๓ เดือนที่ผ่านมา ครัวเรือนมีรายได้จากการคัดแยกขยะขายเพิ่มขึ้นไม่เพียงแต่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมาเท่านั้น แต่ยังสามารถขยายวงกว้างไปยังกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังมีพลังในการทำงานและเด็กในวัยเรียน เนื่องจากวิธีการในการคัดแยกขยะเป็นวิธีการที่ไม่มีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน แต่ตรงข้ามกลับเป็นวิธีการที่มีขั้นตอนที่ง่าย ๆ สามารถกระทำได้กับทุกคนในครัวเรือน ทุกเพศ ทุกวัย ประสิทธิภาพของสื่อ สามารถก่อให้เกิดการนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้โดยการจัดทำสื่อที่มีความเหมาะสม มีรูปภาพเป็นตัวประกอบที่สำคัญกว่าเนื้อหา ทำให้เข้าใจง่าย การประชาสัมพันธ์ การสร้างกิจกรรมในชุมชน สร้างการรับรู้ และกระตุ้นเตือนให้สมาชิกในชุมชนเกิดการตื่นตัวและสร้างกระแส โดยผู้บริหารเขตเทศบาล ภาครัฐบาล หน่วยงานราชการ สถานศึกษา เอกชนธุรกิจเข้ามามีบทบาทร่วมรณรงค์ ส่งเสริมก็จะเกิดเป็นโครงการความร่วมมือในชุมชนได้เป็นอย่างดี

ผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับการคัดแยกขยะในครัวเรือนของชุมชนเขตพื้นที่ตำบลศาลายา เป็นการศึกษาเพื่อค้นหากิจกรรมการเก็บคัดแยกขยะของผู้ประกอบการสามล้อผู้รับซื้อขยะรายย่อยและครัวเรือน เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในความเสี่ยงต่อความเป็นพิษ ลดภาวะโลกร้อน สร้างสุขภาพอนามัยที่ดี ให้คนในชุมชน ดังนั้น ผลการวิจัยเรื่องดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการการสาธารณสุข และคณะกรรมการการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ญาณัญญา ศิริภักดิ์ธาดา (๒๕๕๒). การพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับการคัดแยกขยะในครัวเรือนของชุมชนเขตพื้นที่ตำบลศาลายา. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

โครงการศึกษา แนวทาง มาตรการ และข้อเสนอแนะทางกฎหมาย เพื่อใช้กำกับธุรกิจสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในประเทศไทย

วิจัยโดย...นายแพทย์ขัมภ์ ครุฑกุล และคณะ

เรียบเรียงโดย...ปิยะวรรณ ปานโต วิทยากรชำนาญการ

ธุรกิจบริการสุขภาพกำลังเติบโตสูงขึ้น นำมาซึ่งรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก แต่กฎหมายที่ใช้เพื่อกำกับดูแลธุรกิจบริการสุขภาพในปัจจุบันยังพบปัญหาอยู่ เช่น ความซ้ำซ้อนของกฎหมายก่อให้เกิดความสับสนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับธุรกิจสถานออกกำลังกายและสถานลดน้ำหนักก็ยังไม่มียกกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานของการประกอบกิจการ ดังนั้น ในธุรกิจบริการสุขภาพ จำเป็นต้องตรากฎหมายเป็นการเฉพาะที่เข้ามาดูแลให้ได้มาตรฐานและเป็นเอกภาพ และต้องเป็นที่ยอมรับของนานาชาติอารยประเทศ โดยมีกฎหมายที่จะควบคุมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เพื่อสร้างความมั่นใจและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของผู้มารับบริการ ผู้ให้บริการและผู้อยู่อาศัยใกล้เคียงสถานประกอบการ การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นการศึกษากฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามกฎหมาย และเพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทาง มาตรการ และข้อเสนอแนะเพื่อก่อให้เกิดนโยบายและทิศทางในการร่างพระราชบัญญัติในการกำกับดูแลและควบคุม

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสถานประกอบการกิจการสปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อสุขภาพ และนวดเสริมสวย ทั้งที่ได้รับมาตรฐานและไม่ได้มาตรฐาน ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ อุบลราชธานี ชลบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ภูเก็ต และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นสถานประกอบการออกกำลังกายจำนวน ๑๘ แห่ง สถานลดน้ำหนัก ๑๕ แห่ง และมีการสัมภาษณ์เชิงลึกหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ จำนวน ๕๔ คน เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

๑. การดำเนินการธุรกิจของสถานประกอบการสปานวดเพื่อสุขภาพ และนวดเพื่อเสริมสวยได้รับมาตรฐาน สบส. (มาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพของกิจการสปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริมสวย) คือ ในภาพรวมจำนวนพนักงานที่ทำงานในสถานประกอบการอยู่ระหว่าง ๑-๕ คน (ร้อยละ ๖๐.๕๖) และได้รับความน่าเชื่อถือจากผู้ใช้บริการ ส่วนระดับความยากจากการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานของทุกกิจการโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีข้อแนะนำการแก้ไขปัญหาอุปสรรคคือ พัฒนาคู่มือการดำเนินงานสปา และควรมีการประชาสัมพันธ์ร้านที่ได้รับ “มาตรฐาน สบส.” เพื่อสร้างแรงจูงใจ เช่น การได้รียกเว้นการเสียภาษีสรรพสามิต เป็นต้น

๒. การดำเนินการธุรกิจของสถานประกอบการกิจการสปานวดเพื่อสุขภาพ และนวดเพื่อเสริมสวยที่ไม่ได้รับมาตรฐาน สบส. คือ ในภาพรวมจำนวนพนักงานทั้งหมดที่ทำงานในสถานประกอบการอยู่ระหว่าง ๑-๕ คน (ร้อยละ ๕๔.๓๘) ทุกกิจการไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สบส. เพราะไม่ได้ยื่นขอรับรองมาตรฐาน เนื่องจากไม่เห็นความจำเป็นของการขอรับรองมาตรฐาน และทุกกิจการไม่ทราบถึงการได้รับการยกเว้นภาษีสรรพสามิตเมื่อกิจการผ่านรับรองมาตรฐาน สบส.

๓. การดำเนินการธุรกิจของสถานประกอบการออกกำลังกาย มีจำนวนพนักงานทั้งหมดตั้งแต่ ๑๑ คนขึ้นไป (ร้อยละ ๕๕.๕๖) โดยมีความคิดเห็นต่อการต้องปฏิบัติให้ได้มาตรฐานที่กำหนดโดยกระทรวงสาธารณสุขก่อน เพื่อให้ได้รับการอนุญาตการประกอบกิจการ โดยมีเหตุผลคือ ทำให้ได้รับความน่าเชื่อถือจากผู้มาใช้บริการ และผู้ที่จะทำธุรกิจควรเพิ่มบทบัญญัติความปลอดภัยเรื่องการควบคุมคุณภาพอากาศในสถานประกอบการเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรคได้

๔. ปัญหาและอุปสรรคในการกำกับดูแลและควบคุมสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ เช่น เกิดการค้าประเวณีแอบแฝงในสถานประกอบการ การบริการไม่ได้มาตรฐานของสถานประกอบการ เจ้าหน้าที่ไม่บังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเคร่งครัด รวมถึงสถานที่บริการไม่สะอาดถูกสุขลักษณะและการใช้ที่อยู่อาศัยมาทำเป็นสถานประกอบการ

๕. มาตรการทางกฎหมายที่ใช้กำกับดูแลสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ สำหรับปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพและกฎหมายที่ใช้กำกับดูแล พบว่า มาตรการทางกฎหมายที่ใช้กำกับดูแลสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในปัจจุบันนี้มีบทบัญญัติไม่เพียงพอต่อการกำกับดูแลกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

๑. ภาครัฐควรปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่หรือบัญญัติกฎหมายสถานประกอบการเพื่อสุขภาพฉบับใหม่

๒. การออกมาตรการเพื่อให้ผู้ประกอบการเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดขึ้น ควรคำนึงถึงภาระต้นทุนที่จะเพิ่มขึ้นที่ผู้ประกอบการจะใช้ในการปรับปรุงสถานประกอบการเพื่อเข้าสู่มาตรฐานดังกล่าว

๓. ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจและประเมินสถานประกอบการให้มีอำนาจหน้าที่ด้านการส่งเสริมสถานประกอบการเพื่อสุขภาพด้วย โดยให้สมาชิกในคณะกรรมการมีผู้ทรงคุณวุฒิมาจากสายอาชีพที่เกี่ยวข้องกัน

ผลการศึกษาเรื่อง โครงการศึกษา แนวทาง มาตรการ และข้อเสนอแนะทางกฎหมาย เพื่อใช้กำกับธุรกิจสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในประเทศไทย เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางมาตรการกฎหมายกฎระเบียบในการกำกับดูแลสถานประกอบการให้ได้มาตรฐาน ทั้งนี้ เพื่อสร้างความปลอดภัยแก่ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการในสถานที่ดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาในเรื่องนี้เป็นองค์ความรู้ในการสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐบาลในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการคุ้มครองผู้บริโภค คณะกรรมการสาธารณสุข และคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยทุกภาคส่วนจำเป็นต้องทำงานบูรณาการร่วมกันเพื่อที่จะกำหนดแนวทางหรือนโยบายต่าง ๆ รวมทั้งการออกมาตรการในการจูงใจและสร้างความเข้าใจให้เห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการที่ผู้ประกอบการเข้าสู่มาตรฐานเพื่อสร้างภาพลักษณ์ โดยเฉพาะภาคเศรษฐกิจของประเทศอันเป็นที่ยอมรับของนานาชาติอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

หม่อมฯ ศรุตกุล และคณะ. (๒๕๕๕). บทสรุปสำหรับผู้บริหาร งานวิจัยที่ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๕. กลุ่มงานวิจัยและข้อมูล สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

การปรับตัวของเกษตรกรที่องถึนกับการบรรเทาผลกระทบ ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

วิจัยโดย...วิชชุดา สร้างเอี่ยม

เรียบเรียงโดย...นาริลักษณ์ ศิริวรรณ วิทยากรชำนาญการพิเศษ

ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นประเด็นปัญหาระดับโลกและระดับชาติ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยได้ก่อให้เกิดปัญหาต่อเกษตรกรในระดับท้องถิ่น ประเด็นปัญหานี้ยังไม่มีกรดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในภาครัฐ เมื่อเปรียบเทียบกับกรดำเนินการเกี่ยวกับการบรรเทาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากการทำการเกษตรอย่างใดก็ดี ในระดับท้องถิ่นเองนั้น เกษตรกรได้มีการดำเนินการปรับตัวเพื่อรับมือกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังกล่าว การปรับตัวของเกษตรกรที่องถึนนี้มีนัยสำคัญต่อการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก ในขณะเดียวกัน ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์เชิงประจักษ์ระหว่างกรปรับตัวของเกษตรกร ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับท้องถิ่น และการบรรเทาผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกร ซึ่งเป็นความพยายามของภาครัฐที่จะลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับโลก

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวในรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างความเปราะบางและปริมาณก๊าซเรือนกระจกสุทธิในพลวัต การปรับตัวและการบรรเทาผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรในท้องถิ่น โดยการลงพื้นที่เกษตรกรที่องถึนในภาคเหนือของประเทศ จำนวน ๓ หมู่บ้านเป็นกรณีศึกษา และศึกษาแนวทางการบรรเทาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภาคเกษตรกรรมของภาครัฐ ได้แก่ การอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้น โตเร็ว และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงต่อความเปราะบางของเกษตรกรในพื้นที่สูงราบตามลำดับ ส่วนการวิจัยภาคสนามใช้วิธีการสำรวจ โดยเครื่องมือการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาเป็นหลัก ได้แก่ การสังเกตการณ์ การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากแบบรายการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่เน้นคำถามปลายเปิดเป็นหลัก

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรที่มีความเปราะบางต่างกันส่งผลต่อปริมาณก๊าซเรือนกระจกสุทธิต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างของปัจจัยระบบนิเวศการเกษตรและระบบเศรษฐกิจการเกษตร กล่าวคือ เกษตรกรที่มีความเปราะบางสูงกว่าโดยเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่จะเลือกแนวทางการปรับตัวในระยะสั้น อาทิ การเพิ่มปริมาณปุ๋ยไนโตรเจนที่ใช้ และการขยายพื้นที่เพาะปลูกที่ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของปริมาณก๊าซเรือนกระจกสุทธิ ในทางตรงข้าม เกษตรกรที่มีความเปราะบางต่ำกว่าจะเลือกแนวทางการปรับตัวในระยะยาว ได้แก่ การเปลี่ยนระบบการผลิตจากพืชไร่เป็นไม้ยืนต้นที่จะทำให้ปริมาณก๊าซเรือนกระจกสุทธิลดลง ส่วนแนวทางการบรรเทาผลกระทบของภาครัฐนั้น ในภาพรวมสามารถลดความเปราะบางของเกษตรกรที่องถึนได้ อย่างไรก็ตาม กลไกของสถาบันทางสังคมการเมืองในระดับท้องถิ่นนั้น ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และเกษตรกรกลุ่มที่มีความเปราะบางต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบนั้นมีแนวโน้มที่จะเข้าถึง และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมากกว่าเกษตรกรที่มีความเปราะบางสูงกว่าที่น่าจะเป็นกลุ่มเป้าหมายของการบรรเทาผลกระทบ เนื่องจากมีแนวโน้มที่จะปรับตัวไปในทิศทางทางการเกษตรคาร์บอนสูง

แนวนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของภาครัฐในปัจจุบันที่เน้นการบรรเทาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปรับตัว ซึ่งเป็นการส่งเสริมความขัดแย้งระหว่างกันของความเปราะบางและปริมาณก๊าซเรือนกระจกสุทธิในพลวัตการปรับตัวและการบรรเทาผลกระทบให้ขยายวงกว้างมากขึ้น ดังนั้น ภาครัฐควรดำเนินนโยบายที่เน้นการส่งเสริมการปรับตัว โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรที่มีความเปราะบางสูง ทั้งนี้แนวนโยบายดังกล่าวจะเอื้อต่อการสอดรับกันระหว่างผลของการปรับตัวในระดับท้องถิ่นและการบรรเทาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับประเทศ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตไปสู่การเกษตรคาร์บอนต่ำ และลดความเปราะบางของเกษตรกรท้องถิ่นไปพร้อมกัน

ผลการศึกษาเรื่องนี้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานรัฐสภาโดยคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์สภาผู้แทนราษฎร สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาประเด็นปัญหาข้อร้องเรียนของภาคการเกษตรและเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมของไทย รวมทั้งเตรียมการรองรับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากสภาพภูมิอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

วิษุตา สร้างเอี่ยม. (๒๕๕๕). การปรับตัวของเกษตรกรท้องถิ่นกับการบรรเทาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.